

ISSN 2518-1467 (Online),
ISSN 1991-3494 (Print)

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ҰЛТТЫҚ ҒЫЛЫМ АКАДЕМИЯСЫ» РҚБ

Х А Б А Р Ш Ы С Ы

ВЕСТНИК

РОО «НАЦИОНАЛЬНОЙ
АКАДЕМИИ НАУК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

THE BULLETIN

OF THE ACADEMY OF SCIENCES
OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN

PUBLISHED SINCE 1944

5 (411)

SEPTEMBER – OCTOBER 2024

ALMATY, NAS RK

БАС РЕДАКТОР:

ТҮЙМЕБАЕВ Жансейіт Қансейітұлы, филология ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ректоры (Алматы, Қазақстан)

ҒАЛЫМ ХАТШЫ:

ӘБІЛҚАСЫМОВА Алма Есімбекқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Абай атындағы ҚазҰПУ Педагогикалық білімді дамыту орталығының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

САТЫБАЛДЫ Әзімхан Әбілқайырұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА академигі, Экономика институтының директоры (Алматы, Қазақстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Әбдіжапар Жұманұлы, экономика ғылымдарының докторы, профессор, ҚР ҰҒА құрметті мүшесі, Халықаралық инновациялық технологиялар академиясының президенті (Алматы, Қазақстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, экономика ғылымдарының докторы, профессор, «Киево-Могилян академиясы» ұлттық университетінің кафедра меңгерушісі (Киев, Украина), **Н=2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, К. Разумовский атындағы Мәскеу мемлекеттік технологиялар және менеджмент университетінің кәсіптік білім берудің педагогикасы және психологиясы кафедрасының меңгерушісі (Мәскеу, Ресей), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Ләззат Мыктыбекқызы, экономика ғылымдарының докторы, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің профессоры (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Қуатқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университеті педагогика кафедрасының меңгерушісі (Қарағанды, Қазақстан), **Н = 3**

БУЛАТБАЕВА Күлжанат Нурымжанқызы, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының бас ғылыми қызметкері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан), **Н = 2**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, педагогика ғылымдарының докторы, профессор, Ресей білім академиясының академигі, «Білім берудегі стандарттар және мониторинг» журналының бас редакторы (Мәскеу, Ресей), **Н=2**

ЕСІМЖАНОВА Сайра Рафихевна, экономика ғылымдарының докторы, Халықаралық бизнес университетінің профессоры, (Алматы, Қазақстан), **Н = 3**

«Қазақстан Республикасы Ұлттық ғылым академиясы РҚБ-нің Хабаршысы».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Меншіктенуші: «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ (Алматы қ.). Қазақстан Республикасының Ақпарат және коммуникациялар министрлігінің Ақпарат комитетінде 12.02.2018 ж. берілген

№ 16895-Ж мерзімдік басылым тіркеуіне қойылу туралы куәлік.

Тақырыптық бағыты: *әлеуметтік ғылымдар саласындағы зерттеулерге арналған.*

Мерзімділігі: жылына 6 рет.

Тиражы: 300 дана.

Редакцияның мекен-жайы: 050010, Алматы қ., Шевченко көш., 28, 219 бөл., тел.: 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© «Қазақстан Республикасының Ұлттық ғылым академиясы» РҚБ, 2024

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

ТУЙМЕБАЕВ Жансеит Кансеитович, доктор филологических наук, профессор, почетный член НАН РК, ректор Казахского национального университета им. аль-Фараби (Алматы, Казахстан)

УЧЕНЫЙ СЕКРЕТАРЬ:

АБЫЛКАСЫМОВА Алма Есимбековна, доктор педагогических наук, профессор, академик НАН РК, директор Центра развития педагогического образования КазНПУ им. Абая (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

САТЫБАЛДИН Азимхан Абылкаирович, доктор экономических наук, профессор, академик НАН РК, директор института Экономики (Алматы, Казахстан), **Н = 5**

САПАРБАЕВ Абдижапар Джуманович, доктор экономических наук, профессор, почетный член НАН РК, президент Международной академии инновационных технологий (Алматы, Казахстан), **Н = 6**

ЛУКЪЯНЕНКО Ирина Григорьевна, доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой Национального университета «Киево-Могилянская академия» (Киев, Украина), **Н = 2**

ШИШОВ Сергей Евгеньевич, доктор педагогических наук, профессор, заведующий кафедрой педагогики и психологии профессионального образования Московского государственного университета технологий и управления имени К. Разумовского (Москва, Россия), **Н = 4**

СЕМБИЕВА Лязат Мыктыбековна, доктор экономических наук, профессор Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

АБИЛЬДИНА Салтанат Куатовна, доктор педагогических наук, профессор, заведующая кафедрой педагогики Карагандинского университета имени Е.А.Букетова (Караганда, Казахстан), **Н=3**

БУЛАТБАЕВА Кулжанат Нурымжановна, доктор педагогических наук, профессор, главный научный сотрудник Национальной академии образования имени Ы. Алтынсарина (Нур-Султан, Казахстан), **Н = 3**

РЫЖАКОВ Михаил Викторович, доктор педагогических наук, профессор, академик Российской академии образования, главный редактор журнала «Стандарты и мониторинг в образовании» (Москва, Россия), **Н=2**

ЕСИМЖАНОВА Сайра Рафихевна, доктор экономических наук, профессор Университета международного бизнеса (Алматы, Казахстан), **Н = 3**

«Вестник РОО «Национальной академии наук Республики Казахстан».

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Собственник: РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан» (г. Алматы).
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания в Комитете информации Министерства информации и коммуникаций и Республики Казахстан № **16895-Ж**, выданное 12.02.2018 г.

Тематическая направленность: *посвящен исследованиям в области социальных наук.*

Периодичность: 6 раз в год.

Тираж: 300 экземпляров.

Адрес редакции: 050010, г. Алматы, ул. Шевченко, 28, ком. 219, тел. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© РОО «Национальная академия наук Республики Казахстан», 2024

EDITOR IN CHIEF:

TUIMEBAYEV Zhansait Kanseitovich, Doctor of Philology, Professor, Honorary Member of NAS RK, Rector of Al-Farabi Kazakh National University (Almaty, Kazakhstan).

SCIENTIFIC SECRETARY:

ABYLKASSYMOVA Alma Esimbekovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Executive Secretary of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology of Abai Kazakh National Pedagogical University (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**

EDITORIAL BOARD:

SATYBALDIN Azimkhan Abilkairovich, Doctor of Economics, Professor, Academician of NAS RK, Director of the Institute of Economics (Almaty, Kazakhstan), **H = 5**

SAPARBAYEV Abdizhapar Dzhumanovich, Doctor of Economics, Professor, Honorary Member of NAS RK, President of the International Academy of Innovative Technology (Almaty, Kazakhstan) **H = 4**

LUKYANENKO Irina Grigor'evna, Doctor of Economics, Professor, Head of the Department of the National University "Kyiv-Mohyla Academy" (Kiev, Ukraine) **H = 2**

SHISHOV Sergey Evgen'evich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Psychology of Professional Education of the Moscow State University of Technology and Management named after K. Razumovsky (Moscow, Russia), **H = 6**

SEMBIEVA Lyazzat Maktybekova, Doctor of Economic Science, Professor of the L.N. Gumilyov Eurasian National University (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 3**

ABILDINA Saltanat Kuatovna, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy of Buketov Karaganda University (Karaganda, Kazakhstan), **H = 3**

BULATBAYEVA Kulzhanat Nurymzhanova, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Chief Researcher of the National Academy of Education named after Y. Altynsarın (Nur-Sultan, Kazakhstan), **H = 2**

RYZHAKOV Mikhail Viktorovich, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, academician of the Russian Academy of Education, Editor-in-chief of the journal «Standards and monitoring in education» (Moscow, Russia), **H = 2**

YESSIMZHANOVA Saira Rafikhevna, Doctor of Economics, Professor at the University of International Business (Almaty, Kazakhstan), **H = 3**.

Bulletin of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan.

ISSN 2518-1467 (Online),

ISSN 1991-3494 (Print).

Owner: RPA «National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan» (Almaty). The certificate of registration of a periodical printed publication in the Committee of information of the Ministry of Information and Communications

of the Republic of Kazakhstan **No. 16895-Ж**, issued on 12.02.2018.

Thematic focus: *it is dedicated to research in the field of social sciences.*

Periodicity: 6 times a year.

Circulation: 300 copies.

Editorial address: 28, Shevchenko str., of. 220, Almaty, 050010, tel. 272-13-19

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en/>

© National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan, 2024

BULLETIN OF NATIONAL ACADEMY OF
SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
ISSN 1991-3494
Volume 5. Number 411 (2024), 185–196
<https://doi.org/10.32014/2024.2518-1467.834>

ӨОЖ 14.07.07

A.N. Omarov^{1*}, O. Kozhabergen¹, G.R. Kurmasheva², 2024.

¹West Kazakhstan Innovation and Technological University, Uralsk, Kazakhstan;

²Zhangir Khan West Kazakhstan Agrarian and Technical University, Uralsk,
Kazakhstan.

E-mail: akylbek-kaz@mail.ru

PRACTICE-ORIENTED TEACHING OF STUDENTS AT THE UNIVERSITY

Omarov Akylbek Nurlybekovich – c.t.s., Ph.D., Head of the Department of Transport and Technology, West Kazakhstan Innovation and Technological University, Uralsk city, Kazakhstan, E-mail: akylbek-kaz@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-7195-2189>;

Okas Kozhabergen – c.t.s., Associate Professor of the Department of Transport and Technology, West Kazakhstan University of Innovation and Technology, Uralsk city, Kazakhstan, E-mail: okas62@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7521-0200>;

Kurmasheva Gulshat Rakhmetullayevna - Master of Technical Sciences, Lecturer at the Polytechnic Institute, Zhangir Khan State Technical University, Uralsk city, Kazakhstan, E-mail: kurmasheva_gulshat@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0004-5824-2421>.

Abstract. The modern labor market needs specialists capable of active professional activity, implementing a creative approach to its implementation. The training of a highly qualified specialist capable of responding promptly to constantly changing conditions has acquired high importance in the educational process. Therefore, higher educational institutions are looking for ways to implement practice-oriented training, which allows creating conditions close to professional ones. Modern practice-oriented training develops in accordance with the needs of the state and society (Minister of Education and science of the Republic of Kazakhstan, et al, 2016).

In the article practice-oriented education is a process of mastering by students of the educational program with the goal of instilling in students of professional competence through the implementation of their practical problems. In the basis of practice-oriented training should be the optimal combination of fundamental General education and vocational practical training.

The presented research makes it possible to identify the level of professional competence of students. The results provide an opportunity to talk about the continuous improvement of the applied practice-oriented technologies by universities, which contribute to the construction of a high-quality educational process and the formation of professional competence.

Keywords: practice-oriented learning, vocational education, university, practice-oriented educational technologies, professionally-oriented educational environment, project-based learning technologies.

А.Н. Омаров^{1*}, О. Қожаберген¹, Г.Р. Курмашева², 2024.

¹Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті, Орал, Қазақстан;

²Жәңгір хан атындағы Батыс Қазақстан аграрлық-техникалық университеті,

Орал, Қазақстан;

E-mail: akylbek-kaz@mail.ru

УНИВЕРСИТЕТТЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАЛҒАН ОҚЫТУ

Омаров Акылбек Нурлыбекович – т.ғ.к., Ph.D, Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің, көлік және технологиялар кафедрасының меңгерушісі, Орал, Қазақстан, E-mail: akylbek-kaz@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-7195-2189>;

Оқас Қожаберген – т.ғ.к., Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетінің, көлік және технологиялар кафедрасының қауымдастырылған профессоры, Орал, Қазақстан, E-mail: okas62@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7521-0200>;

Курмашева Гулшат Рахметуллаевна - техника ғылымдарының магистрі, Жәңгір хан атындағы БҚАТУ политехникалық институтының оқытушысы, Орал, Қазақстан, E-mail: kurmasheva_gulshat@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0004-5824-2421>.

Аннотация. Қазіргі еңбек нарығын жүзеге асыруға шығармашылық көзқарасты асыратын белсенді кәсіби қызметке қабілетті мамандарға мұқтажбыз. Үнемі өзгеріп отыратын жағдайларға байланысты жедел әрекет ете алатын жоғары білікті маман даярлау білім беру процесінде жоғары маңызға ие болды. Сондықтан жоғары оқу орындары кәсіби деңгейге жақсы жағдай жасауға мүмкіндік беретін тәжірибеге бағытталған оқытуды жүзеге асыру жолдарын іздестіруде. Қазіргі заманғы тәжірибеге бағытталған оқыту мемлекет пен қоғамның қажеттіліктеріне сәйкес дамиды (ҚР Білім және ғылым министрі, т.б., 2016).

Мақалада тәжірибеге бағытталған оқыту – бұл білім алушылардың нақты практикалық міндеттерді орындау арқылы кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру мақсатында студенттердің білім беру бағдарламасын игеру процесі. Тәжірибеге бағытталған оқыту іргелі жалпы білім беру мен кәсіптік-қолданбалы дайындықтың оңтайлы үйлесіміне негізделуі тиіс.

Ұсынылған зерттеу білім алушылардың кәсіби құзыреттілік деңгейін анықтауға мүмкіндік береді. Нәтижелер университеттердің сапалы оқу процесін құруға және кәсіби құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал ететін тәжірибеге бағытталған технологияларды үздіксіз жетілдіруі туралы мүмкіндіктері жазылды.

Түйінді сөздер: тәжірибеге бағытталған оқыту, кәсіптік білім беру, университет, практикаға-бағытталған білім беру технологиялары, тәжірибеге бағдарланған білім беру ортасы, технологиялар, жобалық оқыту.

А.Н. Омаров^{1*}, О. Кожаберген¹, Г.Р. Курмашева², 2024.

¹Западно-Казахстанский инновационно-технологический университет,
Уральск, Казахстан;

²Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана, Уральск, Казахстан.
E-mail: akylbek-kaz@mail.ru

ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ В УНИВЕРСИТЕТЕ

Омаров Акылбек Нурлыбекович – к.т.н., PhD, заведующий кафедры транспорта и технологии, Западно-Казахстанского инновационно-технологического университета, Уральск, Казахстан, E-mail: akylbek-kaz@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0001-7195-2189>;

Окас Кожаберген – к.т.н., PhD, ассоциированный профессор кафедры транспорта и технологии, Западно-Казахстанского инновационно-технологического университета, Уральск, Казахстан, E-mail: okas62@mail.ru, <https://orcid.org/0000-0002-7521-0200>;

Курмашева Гулшат Рахметуллаевна – магистр технических наук, преподаватель политехнического института, ЗКАТУ имени Жангир хана, Уральск, Казахстан, E-mail: kurmasheva_gulshat@mail.ru, <https://orcid.org/0009-0004-5824-2421>.

Аннотация. Современный рынок труда нуждается в специалистах, способных к активной профессиональной деятельности, реализующих творческий подход к ее выполнению. Подготовка высококвалифицированного специалиста, способного оперативно реагировать на постоянно изменяющиеся условия приобрела высокую значимость в образовательном процессе. Поэтому высшие учебные заведения изыскивают способы реализации практико-ориентированного обучения, позволяющего создать условия, близкие к профессиональным. Современное практико-ориентированное обучение развивается в соответствии с потребностями государства и общества (Министерство образования и науки РК, и т.д., 2016).

В статье рассмотрено практико-ориентированное обучение – это процесс освоения обучающимися образовательной программы с целью формирования профессиональной компетентности обучающихся через выполнение конкретных практических задач. Практико-ориентированное обучение должно основываться на оптимальном сочетании фундаментального общего образования и профессионально-прикладной подготовки.

Представленное исследование позволяет выявить уровень профессиональной компетентности обучающихся. Результаты предоставляют возможность говорить о непрерывном совершенствовании университетами применяемых практико-ориентированных технологий, которые способствуют построению качественного учебного процесса и формированию профессиональной компетентности.

Ключевые слова: практико-ориентированное обучение, профессиональное образование, университет, практико-ориентированные образовательные технологии, практико-ориентированная образовательная среда, технологии, проектное обучение

КІРІСПЕ. Мәселені жалпы түрде қою және оның маңызды ғылыми және практикалық міндеттермен байланысы. Білім беру қызметтерінің сапасын, білім алушылардың еңбек нарығындағы бәсекеге қабілеттілігін, білім алушылардың ұтқырлығын арттыру қажеттілігіне байланысты кәсіптік білім беру саласындағы қарқынды өзгерістер жаңа білім беру мақсаттарының пайда болуына әкелді, олардың арасында мамандардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру. Үнемі өзгеріп отыратын жағдайларға жедел әрекет ете алатын жоғары білікті маман даярлау білім беру процесінде жоғары маңызға ие болды.

Мемлекет, қоғам және еңбек нарығының қажеттіліктеріне жауап беретін түлектердің білім беру және кәсіби деңгейін дәйекті арттыру үшін кәсіби деңгейге жақын жағдайларды қалыптастыруды қамтамасыз ететін технологиялар мен құралдарды іздеу қажеттілігі туындады (Омаров, 2022).

Білім алушылардың кәсіби құзыреттілігін қалыптастыру, демек, олардың болашақ жұмысқа орналасуы тәжірибеге бағытталған оқытудың дамуына байланысты. Көптеген жылдар бойы жоғары оқу орнында білім алушыларды ғылымда, бизнесте және өндірісте табысты бола алатын білім беруге бағытталған. Бұл процесте Кеңес Одағында жоғары оқу орнында ірі өндірістік кәсіпорындар мен ғылыми ұйымдар көмектесті. Қазіргі уақытта көптеген жоғары оқу орындары дайындық бейініне сәйкес бекітілген тәжірибе орындарынан айырылды. Нәтижесінде Қазақстанда ғылымды қажет ететін технологияларды сәтті әзірлеуге және енгізуге, нақты бизнес-процестерді жүзеге асыруға қабілетті білікті тәжірибеге бағытталған кадрлардың жетіспеушілігі орын алады. Сонымен қатар, жас маманның өндіріске бейімделу мерзімі тым ұзақ болады, ал жұмыс беруші жас маманның жоғары оқу орнынан кейінгі оқуына көп қаражат жұмсайды (Щербакова, т.б., 2020). Бұл жағдай жоғары кәсіптік білім беру жүйесі мен қазіргі заманғы бизнес пен өндіріс арасындағы шиеленістің артуына себеп болып отыр. Қазіргі жағдайда жоғары оқу орнында оқыту технологиясын өзгертіп, **тәжірибеге бағытталған білім беру технологиясына көшуі керек.**

МАТЕРИАЛДАР МЕН ЗЕРТТЕУ ӘДІСТЕРІ. Жаңа технологияны практикаға бағытталған оқыту негізінде әзірлеу қажет, бұл білім алушылардың кәсіби құзыреттілікке деген ынтасын арттыруға ықпал етуі керек.

Тәжірибеге бағытталған білім берудің төрт тәсілін ажыратуға болады:

1. Дайындық бейіні бойынша нақты кәсіби құзыреттіліктерге ие болу мақсатында білім алушының оқу, өндірістік және диплом алдындағы тәжірибелерін ұйымдастыру.

2. Білім алушылардың болашақ кәсіби қызметі үшін маңызды тұлғалық қасиеттерді, сондай-ақ дайындық бейіні бойынша кәсіби міндеттерді сапалы орындауды қамтамасыз ететін білімді, іскерлікті және дағдыларды (тәжірибені) қалыптастыруға ықпал ететін кәсіптік – бағытталған оқыту технологияларын енгізу.

3. Университетте білім беру бейініне сәйкес нақты ғылыми-практикалық және тәжірибелік-өндірістік жұмыстарды шешу мақсатында білім алушыларды кәсіби жұмыспен қамтудың инновациялық нысандарын құру.

4. Білім алушылардың университетте оқудың барлық уақытында кәсіби құзыреттілікке ие болу мотивациясы мен саналы қажеттілігін қалыптастыру мақсатында оқу пәндерін оқу кезінде білім, білік және тәжірибе алу үшін жағдай жасау.

Бөлінген тәсілдерді студенттердің құзыреттілік тәсілінің логикасында анықталатын қызмет тәжірибесін алмай–ақ жүзеге асыруға болмайды. Бұл ретте **құзыреттілік болашақ қызмет бейіні бойынша нақты міндеттерді шешу үшін өз білімі мен тәжірибесін жұмылдыру қабілеті ретінде түсінілуі тиіс.**

Білімді игеруге бағытталған дәстүрлі білімнен айырмашылығы, тәжірибеге бағытталған оқыту білім алушының қолда бар білім мен дағдыларға негізделген белгілі бір әрекеттер мен операцияларға дайындығы ретінде әрекет ететін практикалық іс-әрекет тәжірибесін алуға бағытталған (Бөрікбаева, т.б., 2014).

Осыған сүйене отырып, тәжірибені үздіксіз, жақсырақ бір кәсіпорында немесе сол саладағы басқа кәсіпорында жасау керек.

Оқу практикасы барысында білім алушылар танымдық қызметтің академиялық тәжірибесін игереді: өндіріс түрі, шикізат, негізгі технологиялар, өнімдер және т.б. оқу практикасының алдында білім алушылардың жоғары білікті маманның басшылығымен «инженерлік (кәсіби) қызметке бастама» оқыту болып табылады. Бұл оқудың нәтижесі білім алушылардың болашақ мамандық туралы, оның ішінде жұмыс орнындағы лауазымдық міндеттерді орындау үшін талап етілетін нақты кәсіби құзыреттіліктер туралы, университетте оқу кезеңінде оларды қалыптастырудың жүйелілігі мен әдістері туралы жалпы білім алуы болуы керек, бұл бакалаврларды даярлау профилін саналы түрде таңдауға ықпал етуі керек.

Өндірістік практика кезеңінде білім алушылар маманның тағылымдамадан өтушілері немесе дублерлері ретінде кәсіби қызмет тәжірибесін алады: өндіріс технологиясын зерттеу, өнімді өндіру процесінің технологиялық жабдықтарымен танысу, технологиялық процесті бақылау және басқару ерекшеліктері және т.б. жеке тапсырмаға сәйкес кәсіби маманның басшылығымен белгілі бір өндірістік тапсырманы шешу тәжірибесі алынады. Өндірістік практиканың алдындағы кезеңде білім алушылардың оқу уәждемесін қалыптастыру үшін, оның ішінде болашақ кәсіби қызметпен байланысты нақты практикалық тақырыпта курстық жұмыстарды (жобаларды) орындау кезінде өндірістен кәсіпқойларды тартқан жөн (Сабилов, 2015).

Диплом алдындағы практика кезеңінде білім алушы белгілі бір жұмыс орнында ұзақ қосымша оқусыз еңбек міндеттерін өз бетінше орындауға кірісу үшін маманның басшылығымен жеткілікті білім мен тәжірибе жинауы керек. Жеке тапсырма бұл жағдайда диплом алдындағы практика нақты өндірістік мәселені шешуді мақсат етеді, содан кейін ол бітіру біліктілік жұмысының негізі болуы керек.

Практикадан өтудің мұндай моделі университет жасаған шарттарға және нақты кәсіпорындармен және ұйымдармен тұрақты іскерлік (әріптестік) байланыстарға сәйкес практиканың тұрақты орындары болған жағдайда ғана

орындалады. Мұндай қарым-қатынаста жұмыс берушілер білім алушыларды әлеуетті қызметкерлер ретінде қарастырады және білім алушылардың қажетті кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға мүдделі түрде ықпал етеді (Калугина, т.б., 2013).

Үдерісті сипаттау барысында келесі терминдер қолданылады:

Кәсіби практика - теориялық оқу үдерісінде білім алушылар алған білімді бекіту мен тереңдетуге бағытталған жоғары кәсіби білім беру негізгі бағдарламасының құрамдас бөлігі, мамандық бойынша практикалық жұмысқа қажетті білік, дағды және тәжірибелерді игеру.

Практика бағдарламасы білім беру бағдарламасымен мамандықтар бойынша оқу жұмыс жоспарлары және пәндер бойынша жұмыс бағдарламаларының талаптарын ескере отырып дайындалатын құжат.

Практикалардың жалпы бағдарламасы практикалардың барлық түрдегі бағдарламаларын біріктіреді.

Кәсіби практиканы ұйымдастыру бойынша университет қызметкерлерінің жауапкершілігі мен өкілеттігі 1-кестеде сипатталған.

1 - кесте

Блок-сызба	Әрекет	Жауапкершілік			Жазбалар
		О	У	И	
6	1. Практика базасы туралы мәліметтерді жанарту, практика базаларымен келісім шарттарға отыру	Практика үшін жауапты	НКӨ	КМ, ПУЖ	Практика базалары туралы мәліметтер, келісім шарттар
	2. Практикадан өту кестесін құру	ПУЖ	-	КМ, ПУЖ	Практикадан өту кестесі
	3. Практикаға білім алушыларды жөнелту	ПУЖ	ПЖ	КМ, ПУЖ	Қызметтік жазба), практикаларға білім алушыларды жіберу жолдамасы, сауалнамалар, бағыттаушы конференция
	4. Білім алушылардың практикадан өтуін бақылау	ПУЖ	КМ	ПУЖ, ПЖ, КПЖ	Бақылау тексерісінің актісі
	5. Практика бойынша есептерді қорғау	КМ	ПЖ, КПЖ	К	Практика туралы есеп, күнделік
	6. Кафедра отырысында практика қорытындыларын тыңдау	ПУЖ	ПЖ, КПЖ	КМ	Кафедра бойынша практика есебі
8	7. Практика қорытындылары бойынша конференцияларда практика қорытындыларын тыңдау. *	КМ	ЗК, ПЖ, КПЖ	КҰ	Практика бойынша есептерді қорғау хаттамасы
	8. Университеттің Ғылыми кеңесінің отырыстарында практика қорытындыларын тыңдау	ПУЖ	КМ	ПУЖ	Ғылыми кеңес отырысының хаттамасы

Өндірістік практика білім алушылардың кәсіптік бағдарланған пәндерді игеру кезінде алған теориялық білімдерін бекітуге, жекелеген бөлімшелер мен қызметтердің ғылыми-зерттеу, жобалау-конструкторлық, технологиялық және метрологиялық қызметін ұйымдастыруды, лауазымдық міндеттері мен нұсқаулықтарын, өндіріс сапасын басқару жүйесінің элементтерін, техникалық (технологиялық) негізгі түрлерін зерделеуге бағытталған.) бөлшектер мен тораптарды, технологиялық жабдықтарды бақылау және сынау, тіршілік қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері, әзірлемелерді жоспарлау және қаржыландыру, сондай-ақ оқытылатын мамандық немесе білім беру бағдарламасы бойынша кәсіби қызметтің озық тәжірибесін игеру. Оның негізінде теориялық оқыту процесінде алған білімдерін қолдана отырып, кәсіпорында білім алушының белсенді тәуелсіз қызметі жатыр.

НӘТИЖЕЛЕР МЕН ТАЛҚЫЛАУЛАР. Кәсіптік-бағытталған оқыту технологияларын енгізу кезінде құзыреттер қызмет процесінде және болашақ мамандық үшін қалыптастырылады. Бұл жағдайда оқу процесі оқыту/үйрену процесіне айналады: **тануды үйрену, өмір сүруді үйрену, істеуді үйрену, болуды үйрену.** Ең үлкен әсерді заманауи компьютерлік білім беру технологияларын қолдану арқылы алуға болады, бұл оқу пәндерін оқып-үйрену, курстық жобаларды (жұмыстарды) орындау, оқу-зерттеу және ғылыми-зерттеу жұмыстарын орындау кезінде білім алушы мен оқытушының бірлескен оқуы мен шығармашылығын білдіретін бұл:

- білім алушы мен оқытушының бірлескен жұмысы үшін білім беру ресурсы құрылады;

- оқытушы ресурста жаңалығы мен практикалық маңызы бар практикалық немесе ғылыми маңызы бар жеке тапсырмаларды, сондай-ақ тапсырманы орындау кезінде білім алушыға пайдалы болуы мүмкін әдістемелік және басқа материалдарды орналастырады;

- білім алушы тапсырманы ресурс мазмұнында орындайды;

- оқытушы тапсырманың орындалуын бақылайды, кеңестер мен ұсыныстар береді;

- жұмыс нәтижелерін білім алушы есептерді жинақтайды және оқу семестрінің соңында оқытушы бағалайды (Бобрешова, 2017).

Осы дамып келе жатқан технология бойынша жарияланымдарды талдау, диссертациялық және басқа да зерттеу жұмыстарын жүргізген кезде де үлкен перспективалар мен тиімділік туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді, бұл кезде жетекші білім алушымен мазмұн аясында немесе ZOOM арқылы сөйлескенде жүзеге асады.

Кәсіпорындар мен ұйымдардың тапсырысы бойынша кәсіпқойлардың қатысуымен студенттердің игерілетін оқыту бейіні бойынша нақты міндеттерді орындау процесінде тәжірибеге бағдарланған оқытуды іске асыруға мүмкіндік беретін жалпы университеттік және институттық тәжірибеге бағдарланған алаңдарды (инкубаторларды) құру өзекті болып табылады. Нәтижесінде нақты мәселені шешу үшін өндірістік және шығармашылық тізбек құрылуы керек:

Оқытушы → кәсіби → орындаушы-студент → нақты нәтиже.

Жобаға практикаға бағытталған дайындық жекелеген оқу пәндері бойынша да жүзеге асырылуы мүмкін:

- математикалық және жаратылыстану-ғылыми циклдардың пәндерін оқу кезінде;

- кәсіптік цикл пәндерін оқу кезінде.

Жоғарыда көрсетілген циклдардың оқу пәндерін оқу кезінде оқытушы:

- дайындық бейіні бойынша технологиялық процестерді іске асыру кезінде зерттелетін заңдар мен процестердің практикалық маңыздылығын үнемі атап өту керек;

- тәжірибеде түсіну және қолдану үшін ең маңызды заңдар бойынша білім алушыларға көлемі мен уақыты бойынша шағын виртуалды жобаларды орындауға тапсырмалар беру керек;

- нақты технологиялық процестерді жобалау кезінде зерттелетін заңдар мен процестерді іске асыру;

- болашақта кафедра тақырыбы бойынша ғылыми-зерттеу жұмыстарына тартылатын, ғылыми және практикалық маңызы бар жеке зерттеу, жобалау және конструкторлық (тривиальды емес) міндеттер бере алатын талантты білім алушыларға.

Виртуалды жобаларды немесе жеке тапсырмаларды орындайтын білім алушылар, үй тапсырмасын орындаудан босатылады.

Өндірістік қажеттілік жағдайында білім алушылардың практикасын жеке кесте бойынша ұйымдастыруға жол беріледі. Кафедра меңгерушісі ректордың атына практиканы жеке кесте бойынша ұйымдастыру үшін қызметтік жазба ұсынады. Практикаға жіберілген білім алушыларға ПОҚ және кафедралар тарапынан көмек көрсетіледі. Білім алушыларды бөлу және бағыттау бойынша барлық мәселелерді кафедра меңгерушісі ЖҚЖБ-мен бірлесіп шешеді.

Тәжірибеге бағытталған оқытудың кейбір технологияларына қысқаша сипаттама береміз.

Интерактивті оқыту технологиялары – дидактикалық, рөлдік, іскерлік ойындар, даму және креативтілік тренингтері, жобалар әдісі, кәсіби-тұлғалық әлеуетті, тұлғаның әлеуметтік-кәсіби дамуын өзектендіруге, метапрофессиялық дидактикалық бірліктерді қалыптастыруға бағытталған стандартты емес жағдайларды талдау және т. б.: білімді, іскерлікті, құзыреттілікті жалпылау, білім берудің барлық қатысушыларының субъект-субъектілік өзара іс-қимылын қамтамасыз ету процесс.

Контекстік-құзыреттілікті оқыту технологиялары-семинарлар, пікір-таластар, топтық зертханалық-практикалық сабақтар, нақты өндірістік жағдайларды талдау және т.б. нақты әлеуметтік - кәсіби қызметті барынша модельдейді (Брудюгова, 2017).

Өзін – өзі реттейтін оқыту технологиялары-студенттердің өзін-өзі басқару, өзін-өзі ұйымдастыру, рефлексия және өзін-өзі бақылау құзыреттерін өз бетінше алу қабілеттерін дамытуға бағытталған диалогтық әдістер, Case-study әдісі, позициялық пікірталастар, рефлексиялық ойындар және т.б. Өзін-өзі

реттейтін оқыту арқылы студенттердің құзыреттілігін дамыту болашақ кәсіби қызметті талдау негізінде жүзеге асырылады.

Референтация технологиясы студент жастардың санасы мен мінез-құлқына әсер ету дәрежесі бойынша ең тиімді технологиялардың бірі, тұлғаның өзін-өзі жүзеге асыруының маңызды шарты болып табылады. Сонымен қатар, басқа адам жеке тұлға үшін маңызды (анықтамалық) болады, бұл мәселелерді шешудің жеке тәсілі. Референтация технологиясының әлеуметтік-психологиялық негізі трансляция мен әлеуметтік-мәдени сабақтастықты қамтамасыз ететін тұлғаны сәйкестендіру механизмі болып табылады: кәсіпқойлардың тұлғасы мен қызметі үлгі болады.

Университетте интерактивті технологияларды енгізу және дамыту жаңа әдістемелерді игеру, қолданыстағы әдістемелік құралдарды интерактивтіге айналдыру арқылы ғана мүмкін болады. Оқу жоспарына енгізілген кез-келген пән түлектің болашақ кәсіби қызығушылық саласына тікелей байланысты нақты немесе ситуациялық материалға негізделуі керек. Студенттер үшін оқу процесінде кәсіби ортаға қосылу; кәсіби бағыттағы Инновациялық жобалау мүмкіндігі; одан әрі дамыту мақсатында проблемалық тараптарды анықтау маңызды болып табылады. Нәтижесінде кәсіби және практикалық қызмет мәселелерін шешудің өндірістік және шығармашылық тізбегі пайда болады: оқытушы → кәсіби → орындаушы студент → нақты нәтиже.

Қалыптасқан оқу процесіне жаңа білім беру трендтерін енгізу үшін ұйымдағы және оларды іске асырудағы өзгерістерге дайын оқытушы-пассионарларға сүйену қажет. И.С. Зимина педагогикалық құмарлықты білім беру процесінің жоғары тиімділігін қамтамасыз ете алатын, өзін-өзі актуализациялау және құзыреттілікті жетілдіру негізінде барлық білім беру субъектілерінің жеке әлеуетін (интеллектуалды, эмоционалды, белсенді) жүзеге асыруға ықпал ететін білім беру жағдайларын жасауға бағытталған педагогикалық белсенділіктің көрінісі ретінде анықтайды (Жукова, т.б., 2012).

Қазіргі кезеңде студенттердің кәсіби мамандар мен ұйымдардың қатысуымен оқытудың игерілетін бейіні бойынша нақты міндеттерді орындау процесінде тәжірибеге бағытталған оқытуды жүзеге асыруға мүмкіндік беретін жалпы университеттік және тәжірибеге бағытталған алаңдарды құру өзекті болып отыр. «Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университетіндегі», Салалық технологиялар институтында аймақтық экономиканың инновациялық жаңаруы жағдайында ғылым, білім және бизнес-қауымдастықтарды интеграциялаудың бай тәжірибесі жинақталды, тәжірибеге бағдарланған білім беру моделі табысты іске асырылуда. Білім беру процесіне диссеминацияның инновациялық интерактивті формалары белсенді түрде енгізілуде (лат. dissemination-тарату) кәсіби қызмет тәжірибесі: конкурстар мен олимпиадалар, ғылыми-практикалық конференциялар, мамандандырылған экскурсиялар, бейіндік пәндер бойынша квесттер мен іскерлік ойындар, бейне сабақтар және т. б.

ҚОРЫТЫНДЫ. Жоғары оқу орнында тәжірибеге бағытталған оқытуды енгізу кезінде туындайтын проблемаларды белгілейміз:

1. Оқыту процесін ұйымдастыру бойынша оқытушының ойлау стереотипін жену: **білім беру технологиясынан тәжірибе жинақтай отырып оқыту технологиясына көшу.**

2. Оқытушының өндірісті білудегі кәсіби құзыреттілігін арттыру.

3. Оқыту бейіні бойынша кәсіпорындармен және ұйымдармен ұзақ мерзімді өзара мүдделі байланыстарды дамыту.

4. Білім алушылардың қатысуымен ғылыми-зерттеу және жобалау-конструкторлық жұмыстарды дамыту.

5. Төменгі курс білім алушыларына бітіру біліктілік жұмыстарына ауысатын шығармашылық жобаларды беру практикасы.

6. Кафедраларда, әсіресе бітірушілерде білім алушылардың оқуға деген ынтасын арттыру жоспарлары мен іс-шаралары болуы керек.

7. Еліміздің бірқатар оқу орындарында дарынды білім алушыларды іздеудің және ынталандырудың пәрменді жүйесі болуы керек, оларды гранттарды, ғылыми зерттеулерді, кәсіпорындар мен ұйымдардың тапсырмалары бойынша нақты жобалар мен шаруашылық шарттарды орындауға тартады.

Әдебиеттер

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2016 жылғы 29 қаңтардағы № 107 “Кәсіптік практиканы ұйымдастыру мен өткізу қағидаларын және практика базалары ретінде ұйымдарды айқындау қағидаларын бекіту туралы” бұйрығы

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2011 жылғы 20 сәуірдегі “Оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу процесін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы” №152 бұйрық;

Білім беру ұйымдарында кәсіптік практиканы ұйымдастыру және өткізу бойынша нұсқаулық. №14-4/1610-1 ҚР БҒМ 29.10.2019жылғы хаты. Университет құжаттары

А.Н. Омаров Инновационный подход в преподавании технических дисциплин в вузе: технологии и методы обучения / Жазыкбаева Г.М. / БҚИТУ хабаршысы. № 2. 2022. – 27-33 бет. https://wkitu.kz/wp-content/uploads/2022/07/zkitu_2_22_2022-2.pdf

А.Н. Омаров Білім алушыларға өзіндік жұмыстарын ұйымдастырудың ерекше әдістері / Кажияметова А.А. / Білім берудегі инновациялық тәсілдер: «Білім берудегі инновациялық тәсілдер» республикалық ғылыми-әдістемелік конференциясының еңбектер жинағы – Теміртау: Қарағанды индустриалды университетіні, 2022. – 355-360 бет. <https://ttu.edu.kz/scintactivity/trudi-konferenciy/>

Щербакова Е. В., Щербакова Т. Н. Опыт организации самостоятельной работы студентов вуза в условиях дистанционного образования // Современное педагогическое образование. 2020. № 8 <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-vuza-v-usloviyah-distantsionnogo-obrazovaniya>

А.Н. Омаров, А.Ю. Бектилезов Қазіргі заманға сай өндірістегі қызметкерлер құрамының өмір тіршілігінің қауіпсіздігін ұйымдастыру тенденциялары: Оқу құралы. – Орал: Жәңгір хан атындағы БҚАТУ, 2018. – 197 бет.

Олесова М.М. Филологические науки. Применение практикоориентированных технологий обучения в вузе // Вопросы теории и практики (входит в перечень ВАК). Тамбов: Грамота, 2017. № 7. Ч. 2. - 201-204 бет. <https://cyberleninka.ru/article/n/primeneniye-praktiko-orientirovannyh-tehnologiy-obucheniya-v-vuze>

Ф.Б. Бөрібекова, Н.Ж. Жанатбекова Қазіргі заманғы педагогикалық технологиялар: Оқулық. – Алматы: 2014. – 360 бет. <http://rmebrk.kz/bilim/boribekova-kazirgi.pdf>

Сабиров, А. Г. Механизм реализации практико-ориентированного подхода в преподавании дисциплин гуманитарного и экономического цикла в педагогических вузах России / А. Г.

Сабиров // Россия и Европа: материалы XI Международной научно-практической конференции: в 2-х частях. (27 февраля 2015 г.). Ч. 1. Прага : WORD PRESS, 2015. – С. 396-399.

Бодункова, А. Г. Создание учебной бизнес-среды как инновационной модели практико-ориентированного обучения в предпринимательском вузе / А. Г. Бодункова, М. В. Ниязова, И. П. Черная // Современные проблемы науки и образования: электронный научный журнал. – 2012. – 6.

Калугина, Т. Г. Аналитический обзор форм взаимодействия учебных подразделений Иркутского государственного университета с работодателями / Т. Г. Калугина, А. Л. Карпукова, О.В. Шишнев. Режим доступа: <http://program.isu.ru/ru/news/docs/05.12.2013/obzor.pdf>

Бобрешова, И. П. Применение компетентностного подхода в управлении персоналом / И. П. Бобрешова // Университетский комплекс как региональный центр образования, науки и культуры [Электронный ресурс]: материалы Всероссийской научно-методической конференции; Оренбург: гос. ун-т. - Электрон. дан. - Оренбург: ОГУ, 2017. - С. 1993-1996.

Бурдюгова, О. В. Применение рефлексивных технологий в обучении студентов - менеджеров [Электронный ресурс] / Бурдюгова О. В. // Университетский комплекс как региональный центр образования, науки и культуры : материалы Всерос. науч.-метод. конф., 1-3 февр. 2017 г., Оренбург / М-во образования и науки РФ, Федер. гос. бюджет. образоват. учреждение высш. образования "Оренбург. гос. ун-т". - Электрон. дан. - Оренбург: ОГУ, 2017. - С. 2001-2009.

Прытков, Р. М. Инновации в обучении персонала [Электронный ресурс] / Р. М. Прытков, А. Ю. Гаврик // Управление персоналом в программах подготовки менеджеров : сб. материалов Междунар. науч.-практ. семинара, 7 нояб. 2014 г., Воронеж / Воронеж. гос. ун-т; ред. кол. И. Б. Дуракова, С. М. Талынов. - Электрон. дан. - Воронеж: ВГУ, 2014. - С. 58-60.

Жукова Г. С. Технологии профессионально-ориентированного обучения: учеб. пособие / Г. С. Жукова, Н. И. Никитина, Е. В. Комарова. – М.: Издательство РГСУ, 2012. – 165 с. - ISBN 978-5-7139-1024-2.

References

1. Order of the minister of Education and science of the Republic of Kazakhstan dated January 29, 2016 No. 107 "on approval of the rules for organizing and conducting professional practice and the rules for determining organizations as practice bases"

2. Order of the minister of Education and science of the Republic of Kazakhstan dated April 20, 2011 No. 152 "on approval of the rules for organizing the educational process on Credit Technology of training";

3. Guidelines for the organization and conduct of professional practice in educational organizations. Letter of the Ministry of education and science of the Republic of Kazakhstan dated 29.10.2019 No. 14-4/1610-1. University documents

4. Omarov A.N. Innovative approach to training technical disciplines in Vuse: technology and training methods / Zhazykbaeva G.M. / Bulletin of WKITU. № 2. 2022. - pp. 27-33. https://wkitu.kz/wp-content/uploads/2022/07/zkitu_2_22_2022-2.pdf

5. A. N. Omarov Special methods of organizing independent work for students / Kazhiyakhmetova A.A./ Innovative approaches in education: collection of works of the Republican scientific and methodological conference «Innovative approaches in education»-Temirtau: Karaganda industrial University, 2022. – pp. 355-360. <https://ttu.edu.kz/scintactivity/trudi-konferenciyy/>

6. Shcherbakova E.V., Shcherbakova T.N. Experience of the organization of self-employment of students in the conditions of remote education // modern pedagogical education. 2020. № 8 <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-organizatsii-samostoyatelnoy-raboty-studentov-vuza-v-usloviyah-distantsionnogo-obrazovaniya>

7. A.N. Omarov, A.N., Bektilevov trends in the organization of life safety of personnel in modern production: a textbook. - Uralsk: Zhangir Khan WKATU, 2018. - 197 pages.

8. Olesova M.M. Philological Sciences. The introduction of practice-oriented technologies for training in higher education // questions of theory and practice (will be entered in the vak). Tambov: Diploma, 2017. No. 7. Ch. 2. - pp. 201-204. <https://cyberleninka.ru/article/n/primenenie-praktiko-orientirovannyh-tehnologiy-obucheniya-v-vuze>

9. F.B. Buribekova, N.ZH. Zhanatbekova modern pedagogical technologies: textbook. - Almaty: 2014. - 360 pages. <http://rmebrk.kz/bilim/boribekova-kazirgi.pdf>
10. Sabirov, A. G. The mechanism of implementation of a practice-oriented approach in teaching disciplines of the humanities and the economic cycle in pedagogical universities of Russia / A. G. Sabirov // Russia and Europe: materials of the XI International Scientific and Practical conference: in 2 parts. (February 27, 2015). Part 1. Prague : WORD PRESS, 2015. – pp. 396-399.
11. Bodunkova, A. G. Creation of an educational business environment as an innovative model of practice-oriented education in an entrepreneurial university / A. G. Bodunkova, M. V. Niyazova, I. P. Chernaya // Modern problems of science and education: electronic scientific journal. – 2012. – 6.
12. Kalugina, T. G. Analytical review of forms of interaction of educational units of Irkutsk State University with employers / T. G. Kalugina, A. L. Karpukova, O.V. Shishneva. Access mode: <http://program.isu.ru/ru/news/docs/05.12.2013/obzor.pdf>
13. Bobreshova, I. P. Application of the competence approach in personnel management / I. P. Bobreshova // The university complex as a regional center of education, science and culture [Electronic resource]: materials of the All-Russian scientific and Methodological conference; Orenburg State University - Electron. dan. Orenburg: OSU, 2017. - pp. 1993-1996.
14. Burdyugova, O. V. Application of reflexive technologies in the training of student managers [Electronic resource] / Burdyugova O. V. // University complex as a regional center of education, science and culture : materials of the All-Russian scientific method. Conf., February 1-3, 2017, Orenburg / Ministry of Education and Science of the Russian Federation, Federal State Budget. educated. the institution is higher. education “Orenburg State University”. - Electron. dan. Orenburg: OSU, 2017. - . - pp. 2001-2009.
15. Prytkov, R. M. Innovations in personnel training [Electronic resource] / R. M. Prytkov, A. Yu. Gavrik // Personnel management in management training programs : collection of materials of International Scientific and practical. seminar, November 7, 2014, Voronezh / Voronezh State University; ed. by Col. I. B. Durakov, S. M. Taltynov. - Electron. dan. - Voronezh: VSU, 2014. - pp. 58-60.
16. Zhukova G. S. Technologies of professionally oriented education: studies. the manual / G. S. Zhukova, N. I. Nikitina, E. V. Komarova. – M.: Publishing House of RSSU, 2012. – 165 p. - ISBN 978-5-7139-1024-2.

CONTENTS**PEDAGOGY**

E.T. Adylbekova, N.F. Sarsenbieva, K.M. Kulzhataeva WAYS OF EFFECTIVE IMPLEMENTATION OF ELECTRONIC RESOURCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	5
A.A. Azatbakyt, A.M. Kartayeva, A.T. Tamayev ANALYZING AND TEACHING THE PSYCHOLOGY OF CHARACTERS IN THE STORIES OF M. AUEZOV.....	20
L.S. Dzhumanova, A.S. Sagindykova, G.M. Kadyrova FORMATION OF STUDENTS' TEXT READING COMPETENCE IN GERMAN LANGUAGE LESSONS.....	32
D.M. Zharylgapova, A.A. Almagambetova, U.A. Abitayeva DEVELOPMENT OF COMPETENCES OF STUDENTS IN TEACHING PHYSICS BY USING COMPUTER MODELS.....	45
G.G. Ibragimov, A.P. Mynbaeva, K.Zh. Saparbayeva DEVELOPMENT OF ESSAY WRITING SKILLS OF PUPILS BASED ON THE ART OF RHETORIC.....	62
R.Zh. Ismanova, G.K. Akhmetova SPEECH THERAPY AND THE BASICS OF NEUROPSYCHOLOGY.....	79
L. Kazykhankyzy, D. Babakhanova FUTURE ENGLISH TEACHERS' USE OF SELF-REGULATED LEARNING STRATEGIES IN DEVELOPING LANGUAGE PROFICIENCY.....	96
B.D. Karbozova, M. Imankulova, A. B. Shormakova FORMATION OF CREATIVE THINKING SKILLS IN THE STUDY OF THE KAZAKH LANGUAGE.....	109
G.T. Kurbankulova, A.S. Stambekova WAYS TO PREPARE FUTURE PRIMARY EDUCATION TEACHERS FOR INSTILLING NATIONAL VALUES IN THE STUDENTS.....	120
G. Kozhasheva, A.A. Bazhi, M.I. Yesenova, L. Nassir METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENTS IN MATHEMATICS IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION OF EDUCATION.....	134

U.S. Marchibayeva

DEVELOPMENT OF ADAPTIVE PHYSICAL CULTURE AND SPORTS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: PEDAGOGICAL CHALLENGES AND RESEARCH PROSPECTS.....148

R.Zh. Mrzabayeva, N.M. Abdulkadyrov, G.U. Akhmetshina

INCREASING SUBJECT COMPETENCE AT THE BERLIN CONGRESS ON OTTO VON BISMARCK'S POLITICAL POSITIONS IN RELATION TO THE OTTOMAN EMPIRE.....165

A.N. Omarov, O. Kozhabergen, G.R. Kurmasheva

PRACTICE-ORIENTED TEACHING OF STUDENTS AT THE UNIVERSITY.....185

A.A. Seitaliyeva, N.T. Shyndaliyev, A.Sh. Barakova

TRAINING OF FUTURE TEACHING STAFF IN THE CONTEXT OF DUAL EDUCATION.....197

G. Tanabayeva, A. Boranbayeva

WAYS TO DEVELOP THE VOCABULARY OF CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES OF PRESCHOOL AGE THROUGH FAIRY TALES.....210

A.K. Urazova, G. A. Tuyakbaev, K.T. Kudaibergenova

EFFECTIVE METHODS OF TEACHING THE EPISTOLOGICAL HERITAGE OF ABDILDA TAZHIBAEV.....227

G. Utemissova, A. Alimbekova, A. Bulshekbayeva

THE RELATIONSHIP BETWEEN CYBERBULLYING AND AGGRESSIVE VICTIMIZATION.....241

Sh.Sh. Khamzina, A.M. Utilova, T.Zh. Shakenova

EFFECTIVENESS OF THE MENTORING SYSTEM IN SCHOOLS.....257

ECONOMICS

G.Y. Amalbekova, A.N. Narenova, S.B. Nauryzkulova

GLOBAL POULTRY MARKET: CURRENT DEVELOPMENT TRENDS AND EXPORT POTENTIAL OF KAZAKHSTAN.....276

K.T. Auyezova, Zh.M. Bulakbay, A.A. Zhakupov

PROJECT MANAGEMENT IN THE STRATEGIC PLANNING OF ENERGY INDUSTRY ENTERPRISES.....295

A.Yelubayeva, Ceslovas Christauskas INCREASING THE HUMAN RESOURCES POTENTIAL OF STATE AUDIT BODIES AS A BASIS FOR IMPROVING THE EFFICIENCY AUDIT MECHANISM.....	307
A.M. Yessirkepova, R.K. Niyazbekova, D.M. Makhmud RESEARCH OF THE ACTIVITIES OF PEASANT FARMS IN KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF EFFECTIVE ENERGY CONSUMPTION.....	318
Sh.A. Zhumadilla, M.R. Sikhimbayev, D.R. Sikhimbayeva STATE REGULATION OF SUBSOIL USE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECOLOGY AND INNOVATIONS.....	330
A.S. Karbozova, A.Z. Bukharbayeva, G.B. Duzelbaeva THEORETICAL ASPECTS OF THE ECONOMIC MECHANISM OF AGRICULTURAL PRODUCTION MANAGEMENT.....	345
T. Kuangaliyeva, Zh. Yerzhanova, G. Mukasheva SHEEP BREEDING IN KAZAKHSTAN: CHALLENGES OF MODERN DEVELOPMENT.....	359
A. Makenova, A. Oralbayeva, A.Kizimbayeva SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF KAZAKHSTAN: CURRENT STATE.....	374
J.K. Romazanov, T.J. Niyazov, T.A. Karipov PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE CREDIT MARKET N KAZAKHSTAN.....	389
L.M. Shayakhmetova, A.M.Kurmanov, S.T. Aitimova IMPROVEMENT OF OCCUPATIONAL SAFETY IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ASSESSMENT OF PROFESSIONAL RISKS AND STRATEGIES FOR ACCIDENT INSURANCE IN THE WORKPLACE.....	401

МАЗМҰНЫ

ПЕДАГОГИКА

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Құлжатаева ЭЛЕКТРОНДЫҚ РЕСУРСТАРДЫ ОҚУ ҮДЕРІСІНЕ ТИІМДІ ЕНГІЗУ ЖОЛДАРЫ.....	5
А.А. Азатбақыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев М. ӘУЕЗОВ ӘНГІМЕЛЕРІНДЕГІ КЕЙІПКЕР ПСИХОЛОГИЯСЫН ТАЛДАП ОҚЫТУ.....	20
Л.С. Жұманова, А.С. Сағындықова, Г.М. Қадырова НЕМІС ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ МӘТІНДІ ОҚУ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	32
Д.М. Жарылғапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева КОМПЬЮТЕРЛІК МОДЕЛДЕРДІ ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мыңбаева, Қ.Ж. Сапарбаева ШЕШЕНДІК ӨНЕР НЕГІЗІНДЕ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЭССЕ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ ЖӘНЕ НЕЙРОПСИХОЛОГИЯ НЕГІЗДЕРІ.....	79
Л. Қазыханқызы, Д. Бабаханова БОЛАШАҚ АҒЫЛШЫН ТІЛІ МҰҒАЛІМДЕРІНІҢ БІЛІМ АЛУДА ӨЗІН-ӨЗІ РЕТТЕУ СТРАТЕГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНУ АРҚЫЛЫ ТІЛДІК ҚАБІЛЕТІН ДАМУ.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманқұлова, А.Б. Шормақова ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ОЙЛАУ ДАҒДЫСЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ.....	109
Г.Т. Курбанқұлова, Ә.С. Стамбекова БОЛАШАҚ БАСТАУЫШ БІЛІМ ПЕДАГОГТЕРІН ОҚУШЫЛАРДЫ ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚҚА БАУЛУҒА ДАЯРЛАУ ЖОЛДАРЫ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И.Есенова, Л. Нәсір
 БІЛІМ БЕРУДІ ЦИФРЛАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ
 МАТЕМАТИКА ПӘНІНЕН ОҚУ ЖЕТІСТІГІН БАҒАЛАУДЫҢ
 ӘДІСТЕМЕЛІК ТӘСІЛДЕРІ.....134

Ұ.С. Марчибаева
 ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ
 БЕЙІМДІК ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ МЕН СПОРТТЫ ДАМУЫ:
 ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МІНДЕТТЕР МЕН ЗЕРТТЕУ БОЛАШАҒЫ.....148

Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина
 БЕРЛИН КОНГРЕСІНДЕ ОТТО ФОН БИСМАРКТИҢ ОСМАН
 ИМПЕРИЯСЫНА ҚАТЫСТЫ САЯСИ ҰСТАНЫМДАРЫ ТУРАЛЫ ПӘНДІК
 ҚҰЗІРЕТТІЛІКТІ АРТТЫРУ.....165

А.Н. Омаров, О. Қожаберген, Г.Р. Құрмашева
 УНИВЕРСИТЕТТЕ БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫ ТӘЖІРИБЕГЕ БАҒЫТТАП
 ОҚЫТУ.....185

А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова
 ДУАЛДЫ БІЛІМ БЕРУ ЖАҒДАЙЫНДА БОЛАШАҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
 КАДРЛАРДЫ ДАЯРЛАУ.....197

Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева
 МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ЗЕРДЕ БҰЗЫЛЫСТАРЫ БАР БАЛАЛАРДЫҢ
 СӨЗДІК ҚОРЫН ЕРТЕГІЛЕР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ ЖОЛДАРЫ.....210

А.К. Уразова, Ғ.Ә. Тұяқбаев, К.Т. Құдайбергенова, А. Жолмаханова
 ӘБДІЛДА ТӘЖІБАЕВТЫҢ ЭПИСТОЛЯРЛЫҚ МҰРАСЫН ОҚЫТУДЫҢ
 ТИІМДІ ӘДІСТЕРІ.....227

Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева
 КИБЕРБУЛЛИНГ ПЕН АГРЕССИВТІ ЖӘБІРЛЕНУШІНІҢ МІНЕЗ-
 ҚҰЛҚЫНЫҢ ӨЗАРА БАЙЛАНЫСЫ.....241

Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж. Шакенова
 МЕКТЕПТЕРДЕГІ ТӘЛІМГЕРЛІК ЖҮЙЕНІҢ ТИІМДІЛІГІ.....257

ЭКОНОМИКА

Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызқұлова
 ӘЛЕМДІК ҚҰС ЕТІ НАРЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ДАМУ ТЕНДЕНЦИЯСЫ ЖӘНЕ
 ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКСПОРТТЫҚ ӘЛЕУЕТІ.....276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Бұлақбай, А.А. Жакупов
ЭНЕРГЕТИКА САЛАСЫНДАҒЫ КӘСІПОРЫНДАРДЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ
ЖОСПАРЛАУДАҒЫ ЖОБАЛАРДЫ БАСҚАРУ.....295

А. Елубаева, Чесловас Кристаускас
МЕМЛЕКЕТТІК АУДИТ ОРГАНДАРЫНЫҢ КАДРЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН
АРТТЫРУ ТИІМДІЛІК АУДИТІНІҢ ТЕТІГІН ЖЕТІЛДІРУ НЕГІЗІ
РЕТІНДЕ.....307

А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд
ТИІМДІ ЭНЕРГИЯ ТҰТЫНУ КОНТЕКСІНДЕ ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ШАРУА
ҚОЖАЛЫҚТАРЫНЫҢ ҚЫЗМЕТІН ЗЕРТТЕУ.....318

Ш.А. Жұмадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЖЕР ҚОЙНАУЫН ПАЙДАЛАНУДЫ
МЕМЛЕКЕТТІК РЕТТЕУ: ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ИННОВАЦИЯЛАР.....330

А.С. Карбозова, А.Ж. Бұхарбаева, Г.Б. Дузельбаева
АУЫЛШАРУАШЫЛЫҒЫ ӨНДІРІСІН БАСҚАРУДЫҢ ЭКОНОМИКАЛЫҚ
МЕХАНИЗМІНІҢ ТЕОРИЯЛЫҚ АСПЕКТІЛЕРІ.....345

Т. Куангалиева, Ж.Ержанова, Г. Мукашева
ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚОЙ ШАРУАШЫЛЫҒЫ: ҚАЗІРГІ ЗАМАНҒЫ ДАМУ
МӘСЕЛЕЛЕРІ.....359

А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева
ҚАЗАҚСТАННЫҢ АУЫЛДЫҚ АУМАҚТАРЫНЫҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫ:
ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ.....374

Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов
ҚАЗАҚСТАННЫҢ КРЕДИТТІК НАРЫҒЫН ДАМУ
ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ.....389

Л.М. Шаяхметова, А.М. Курманов, Ш.Т. Айтимова
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУДЫ ЖЕТІЛДІРУ:
КӘСІПТІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ӨНДІРІСТЕГІ ЖАЗАТАЙЫМ
ОҚИҒАЛАРДАН САҚТАНДЫРУ СТРАТЕГИЯСЫ.....401

СОДЕРЖАНИЕ**ПЕДАГОГИКА**

Э.Т. Адылбекова, Н.Ф. Сарсенбиева, К.М. Кулжатаева СПОСОБЫ ЭФФЕКТИВНОГО ВНЕДРЕНИЯ ЭЛЕКТРОННЫХ РЕСУРСОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС.....	5
А.А. Азатбакыт, А.М. Картаева, А.Т. Тамаев АНАЛИЗ И ОБУЧЕНИЕ ПСИХОЛОГИИ ПЕРСОНАЖЕЙ РАССКАЗОВ М. АУЭЗОВА.....	20
Л.С. Джуманова, А.С. Сагиндыкова, Г.М. Кадырова ФОРМИРОВАНИЕ КОМПЕТЕНЦИИ ЧТЕНИЯ ТЕКСТОВ СТУДЕНТАМИ НА ЗАНЯТИЯХ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА.....	32
Д.М. Жарылгапова, А.А. Алмагамбетова, У.А. Абитаева РАЗВИТИЕ КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ В ПРЕПОДАВАНИИ ФИЗИКИ ПУТЕМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КОМПЬЮТЕРНЫХ МОДЕЛЕЙ.....	45
Г.Г. Ибрагимов, А.П. Мынбаева, К.Ж. Сапарбаева РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ НАПИСАНИЯ ЭССЕ У УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВА РИТОРИКИ.....	62
Р.Ж. Исманова, Г.К. Ахметова ЛОГОПЕДИЯ И ОСНОВЫ НЕЙРОПСИХОЛОГИИ.....	79
Л. Казыханкызы, Д. Бабаханова ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ САМОРЕГУЛИРОВАНИЯ В РАЗВИТИИ ЯЗЫКОВОГО МАСТЕРСТВА БУДУЩИМИ УЧИТЕЛЯМИ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА.....	96
Б.Д. Карбозова, М. Иманкулова, А.Б. Шормакова ФОРМИРОВАНИЕ НАВЫКОВ ТВОРЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КАЗАХСКОГО ЯЗЫКА.....	109
Г.Т. Курбанкулова, А.С. Стамбекова СПОСОБЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ НАЧАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ФОРМИРОВАНИЮ У УЧАЩИХСЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ.....	120

Г.О. Кожашева, А.А. Бажи, М.И. Есенова, Л. Насир МЕТОДИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО МАТЕМАТИКЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ОБРАЗОВАНИЯ.....	134
У.С. Марчибаева РАЗВИТИЕ АДАПТИВНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИССЛЕДОВАНИЙ....	148
Р.Ж. Мрзабаева, Н.М. Абдукадыров, Г.У. Ахметшина ПОВЫШЕНИЕ ПРЕДМЕТНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ О ПОЛИТИЧЕСКИХ ПОЗИЦИЯХ ОТТО ФОН БИСМАРКА В ОТНОШЕНИИ ОСМАНСКОЙ ИМПЕРИИ НА БЕРЛИНСКОМ КОНГРЕССЕ.....	165
А.Н. Омаров, О. Кожаберген, Г.Р. Курмашева ПРАКТИКО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ В УНИВЕРСИТЕТЕ.....	185
А.А. Сейталиева, Н.Т. Шындалиев, А.Ш. Баракова ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ В УСЛОВИЯХ ДУАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ.....	197
Г.Т. Танабаева, А.Р. Боранбаева СПОСОБЫ РАЗВИТИЯ СЛОВАРНОГО ЗАПАСА ДЕТЕЙ С НАРУШЕНИЯМИ ИНТЕЛЛЕКТА ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ЧЕРЕЗ СКАЗКИ.....	210
А.К. Уразова, Г.А. Туякбаев, К.Т. Кудайбергенова ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ ЭПИСТОЛОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ АБДИЛЬДЫ ТАЖИБАЕВА.....	227
Г.У. Утемисова, А.А. Алимбекова, А.И. Булшекбаева ВЗАИМОСВЯЗЬ КИБЕРБУЛЛИНГА И АГРЕССИВНОГО ВИКТИМНОГО ПОВЕДЕНИЯ.....	241
Ш.Ш. Хамзина, А.М. Утилова, Т.Ж.Шакенова ЭФФЕКТИВНОСТЬ СИСТЕМЫ НАСТАВНИЧЕСТВА В ШКОЛАХ.....	257
ЭКОНОМИКА	
Г.Е. Амалбекова, А.Н. Наренова, С.Б. Наурызкулова МИРОВОЙ РЫНОК МЯСА ПТИЦЫ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ И ЭКСПОРТНЫЙ ПОТЕНЦИАЛ КАЗАХСТАНА.....	276

К.Т. Ауезова, Ж.М. Булакбай, А.А. Жакупов ПРОЕКТНОЕ УПРАВЛЕНИЕ В СТРАТЕГИЧЕСКОМ ПЛАНИРОВАНИИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	295
А. Елубаева, Чесловас Кристаускас ПОВЫШЕНИЕ КАДРОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОГО АУДИТА КАК ОСНОВА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ МЕХАНИЗМА АУДИТА ЭФФЕКТИВНОСТИ.....	307
А.М. Есиркепова, Р.К. Ниязбекова, Д.М. Махмуд ИССЛЕДОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КРЕСТЬЯНСКИХ ХОЗЯЙСТВ В КАЗАХСТАНЕ В КОНТЕКСТЕ ЭФФЕКТИВНОГО ЭНЕРГОПОТРЕБЛЕНИЯ.....	318
Ш.А. Жумадилла, М.Р. Сихимбаев, Д.Р. Сихимбаева ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ НЕДРОПОЛЬЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОЛОГИЯ И ИННОВАЦИИ.....	330
А.С. Карбозова, А.Ж. Бухарбаева, Г.Б. Дузельбаева ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМ ПРОИЗВОДСТВОМ.....	345
Т. Куангалиева, Ж. Ержанова, Г. Мукашева ОВЦЕВОДСТВО КАЗАХСТАНА: ВЫЗОВЫ СОВРЕМЕННОГО РАЗВИТИЯ.....	359
А.А. Макенова, А.К. Оралбаева, А. Кизимбаева УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ КАЗАХСТАНА: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ.....	374
Ж.К. Ромазанов, Т.Ж. Ниязов, Т.А. Карипов ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КРЕДИТНОГО РЫНКА КАЗАХСТАНА.....	389
Л.М. Шаяхметова, А. М. Курманов, Ш.Т. Айтимова СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОХРАНЫ ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН: ОЦЕНКА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ РИСКОВ И СТРАТЕГИИ СТРАХОВАНИЯ ОТ НЕСЧАСТНЫХ СЛУЧАЕВ НА ПРОИЗВОДСТВЕ....	401

Publication Ethics and Publication Malpractice in the journals of the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan

For information on Ethics in publishing and Ethical guidelines for journal publication see <http://www.elsevier.com/publishingethics> and <http://www.elsevier.com/journal-authors/ethics>.

Submission of an article to the National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan implies that the work described has not been published previously (except in the form of an abstract or as part of a published lecture or academic thesis or as an electronic preprint, see <http://www.elsevier.com/postingpolicy>), that it is not under consideration for publication elsewhere, that its publication is approved by all authors and tacitly or explicitly by the responsible authorities where the work was carried out, and that, if accepted, it will not be published elsewhere in the same form, in English or in any other language, including electronically without the written consent of the copyright-holder. In particular, translations into English of papers already published in another language are not accepted.

No other forms of scientific misconduct are allowed, such as plagiarism, falsification, fraudulent data, incorrect interpretation of other works, incorrect citations, etc. The National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan follows the Code of Conduct of the Committee on Publication Ethics (COPE), and follows the COPE Flowcharts for Resolving Cases of Suspected Misconduct (http://publicationethics.org/files/u2/New_Code.pdf). To verify originality, your article may be checked by the originality detection service Cross Check <http://www.elsevier.com/editors/plagdetect>.

The authors are obliged to participate in peer review process and be ready to provide corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. All authors of a paper should have significantly contributed to the research.

The reviewers should provide objective judgments and should point out relevant published works which are not yet cited. Reviewed articles should be treated confidentially. The reviewers will be chosen in such a way that there is no conflict of interests with respect to the research, the authors and/or the research funders.

The editors have complete responsibility and authority to reject or accept a paper, and they will only accept a paper when reasonably certain. They will preserve anonymity of reviewers and promote publication of corrections, clarifications, retractions and apologies when needed. The acceptance of a paper automatically implies the copyright transfer to the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan.

The Editorial Board of the National Academy of sciences of the Republic of Kazakhstan will monitor and safeguard publishing ethics.

Правила оформления статьи для публикации в журнале смотреть на сайте:

[www: nauka-nanrk.kz](http://www.nauka-nanrk.kz)

ISSN 2518–1467 (Online),

ISSN 1991–3494 (Print)

<http://www.bulletin-science.kz/index.php/en>

Директор отдела издания научных журналов НАН РК *А. Ботанқызы*

Редакторы: *Д.С. Аленов, Ж.Ш. Әден*

Верстка на компьютере *Г.Д. Жадыранова*

Подписано в печать 29.05.2024.

Формат 60x881/8. Бумага офсетная. Печать - ризограф.

46,0 п.л. Тираж 300. Заказ 5.